

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Кафедра
екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого
природокористування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри, екології, охорони
навколишнього середовища
та збалансованого природокористування
професор Писаренко В.М.

“02” Вересня 2016 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ до фаху

спеціальності – 101 «Екологія»
галузь знань – 10 «Природничі науки»
факультет агротехнологій та екології

Полтава
2016

Робоча програма навчальної дисципліни «Вступ до фаху» для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Екологія» СВО «Бакалавр»

Розробник: доктор сільськогосподарських наук, професор Писаренко В.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування

Протокол від « 01 » вересня 2016 року № 1

Схвалено науково-методичною радою спеціальності «Екологія»

Протокол від « 1 » вересня 2016 року № 2

« 1 » вересня 2016 року

Голова (Шокало Н.С.)

Писаренко В.М. 2016 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання 101 ЕКОЛ бд_2016
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів	3
Місце в індивідуальному плані студента (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
Рік навчання (курс)	1
Семестр	1
Лекції (годин)	16
Практичні (семінарські) (годин)	14
Самостійна робота (годин) в. т. ч. індивідуальні завдання (вказати вид) (годин)	60
Вид підсумкового контролю	залік

2. Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни:

- формування уявлень про свою професію, майбутню діяльність;
- надання початкових знань про головний предмет своєї спеціальності на базі основного понятійно-термінологічного апарату екології;
- допомогти вільно орієнтуватися у навчальних планах підготовки з розумінням певного набору навчальних дисциплін за циклами гуманітарної, науково-природничої і професійно-практичної підготовки, їх послідовності викладу та значенні для формування професійних компетенцій;
- надати цілісне уявлення про постійний розвиток та удосконалення екологічної освіти, як однієї з вагомих складових сталого розвитку держави;
- здобуття початкових знань з основ екологічного управління для уявлення про потенційні можливості майбутнього працевлаштування та підвищення мотивації до якісного отримання знань;
- отримання початкових знань з основ наукових досліджень, з метою формування теоретичного й практичного підґрунтя для ефективного, кваліфікованого проведення наукових досліджень у процесі навчання у ВНЗ, а також у подальшій професійній діяльності.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомлення з системою підготовки фахівців-екологів у ВНЗ України та підготовкою фахівців у міжнародному освітянському просторі, ознайомлення з вимогами держави та реальним станом кадрового забезпечення підготовки фахівця у ВНЗ;
- шляхами забезпечення підготовки конкурентоздатного фахівця, який би відповідав міжнародним вимогам до компетенцій;

- ознайомлення з навчальними планами даного напрямку підготовки з метою цілісного уявлення про формування знань, раціональне планування своєї власної підготовки, побудови планів самоосвіти та наукової діяльності; визначити зв'язки всіх дисциплін, та їх значення для формування професійної майстерності та компетентності;
- формування початкових навчальних знань з екології та неоекології, простежити становлення поняття екологія та його подальше трансформування, знати історію становлення своєї спеціальності, наукові праці й навчальні посібники, ознайомитися з міжнародним досвідом підготовки фахівців;
- вивчення організації та структури державної служби та недержавних організацій, що займаються вирішенням питань у галузях екології, охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування; оволодіння найбільш необхідними елементами наукових досліджень, які б дозволили уявити необхідність прийняття участі у наукових дослідженнях під час навчання та у подальшому використанні їх для формування своєї професійної діяльності на високому кваліфікаційному рівні.

Компетентності:

Інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

знання: знання та критичне розуміння предметної області та професійної діяльності;

уміння: здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня для донесення інформації та власного досвіду; здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність працювати в команді, використовуючи навички міжособистісної взаємодії; здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Програмні результати навчання.

Проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень; формувати тексти, робити презентації та повідомлення для професійної аудиторії та широкого загалу з дотриманням професійної сумлінності та унеможливлення плагіату; усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів; поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень; підвищувати професійний рівень шляхом продовження формальної освіти та самоосвіти.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ЄКТС).

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальні уявлення про фахову екологічну і природоохоронну діяльність. Стратегія сталого (збалансованого) розвитку.

Тема 2. Історія розвитку екологічної науки. Основи структурної організації сучасної екології. Основні закони екології.

Тема 3. Перспективи та проблеми входження України у Європейський освітній простір.

Тема 4. Система вищої освіти в Україні та світі.

Тема 5. Державний стандарт вищої освіти, його складові. Організація навчального процесу. Особливості підготовки фахівця у зв'язку зі входженням України в європейський та світовий освітнянський простір.

Тема 6. Елементи основ наукових досліджень.

Тема 7. Базові основи екологічного управління.

Тема 8. Структура і функції Міністерства екології та природних ресурсів України і його регіональних та галузевих служб.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
Тема 1. Загальні уявлення про фахову екологічну і природоохоронну діяльність. Стратегія сталого (збалансованого) розвитку.	9	2	2	5
Тема 2. Історія розвитку екологічної науки. Основи структурної організації сучасної екології. Основні закони екології.	14	2	2	10
Тема 3. Перспективи та проблеми входження України у Європейський освітній простір.	14	2	2	10
Тема 4. Система вищої освіти в Україні та світі.	14	2	2	10
Тема 5. Державний стандарт вищої освіти, його складові. Організація навчального процесу. Особливості підготовки фахівця у зв'язку зі входженням України в європейський та світовий освітнянський простір.	14	2	2	10
Тема 6. Елементи основ наукових	9	2	2	5

досліджень.				
Тема 7. Базові основи екологічного управління.	2	2	-	-
Тема 8. Структура і функції Міністерства екології та природних ресурсів України і його регіональних та галузевих служб.	14	2	2	10
Усього годин	90	16	14	60

5. Теми практичних занять

№ з/п	назва теми	кількість годин
Тема 1. Загальні уявлення про фахову екологічну і природоохоронну діяльність. Стратегія сталого (збалансованого) розвитку.		
Тема 2 Історія розвитку екологічної науки. Основи структурної організації сучасної екології. Основні закони екології.		
1	Основні етапи розвитку екологічної науки. Вчені-екологи України.	2
Тема 3. Перспективи та проблеми входження України у Європейський освітній простір. Тема 4. Система вищої освіти в Україні та світі.		
2	Основні елементи понятійно-термінологічного апарату екології.	2
Тема 5. Державний стандарт вищої освіти, його складові. Організація навчального процесу. Особливості підготовки фахівця у зв'язку зі входженням України в європейський та світовий освітнянський простір.		
3	Зміст підготовки фахівців екологів.	2
Тема 6. Елементи основ наукових досліджень.		
4	Структура та бібліотечний фонд ПДАА.	2
5	Системний підхід у науці та екології.	2
6	Підготовка та оприлюднення наукової доповіді у навчальній групі.	2
Тема 7. Базові основи екологічного управління. Тема 8. Структура і функції Міністерства екології та природних ресурсів України і його регіональних та галузевих служб.		
7	Колективне обговорення та колективне оцінювання за кожною стандартною вимогою до наукової роботи.	2
разом		14

6. Самостійна робота

№ з/п	назва теми	кількість годин
Тема 1. Загальні уявлення про фахову екологічну і природоохоронну діяльність.		

Стратегія сталого (збалансованого) розвитку.		
Тема 2 Історія розвитку екологічної науки. Основи структурної організації сучасної екології. Основні закони екології.		
1	Місце людини в біосфері.	10
Тема 3. Перспективи та проблеми входження України у Європейський освітній простір. Тема 4. Система вищої освіти в Україні та світі. Тема 5. Державний стандарт вищої освіти, його складові. Організація навчального процесу. Особливості підготовки фахівця у зв'язку зі входженням України в європейський та світовий освітній простір.		
2	Екологічні права та обов'язки громадян України. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII.	10
Тема 6. Елементи основ наукових досліджень.		
3	Наукові екологічні дослідження в Україні.	20
Тема 7. Базові основи екологічного управління. Тема 8. Структура і функції Міністерства екології та природних ресурсів України і його регіональних та галузевих служб.		
4	Екологічна безпека, екологічні проблеми України та міжнародний досвід.	20
разом		60

7. Методи контролю

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти денної форми навчання здійснюється за такими видами навчальної роботи:

виконання вправ на практичних заняттях;

виконання завдань самостійної роботи;

виконання контрольного завдання;

презентація доповіді.

Форма проведення *підсумкового* контролю згідно з робочим та навчальним планом – *залік*.

8. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти		Презентація наукової роботи	Виконання контрольного завдання	Залік
	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи			
Тема 1. Загальні уявлення про фахову екологічну і природоохоронну діяльність.	5	5			

Стратегія сталого (збалансованого) розвитку.					
Тема 2 Історія розвитку екологічної науки. Основи структурної організації сучасної екології. Основні закони екології.					
Тема 3. Перспективи та проблеми входження України у Європейський освітній простір.	5	5			
Тема 4. Система вищої освіти в Україні та світі.					
Тема 5. Державний стандарт вищої освіти, його складові. Організація навчального процесу. Особливості підготовки фахівця у зв'язку зі входженням України в європейський та світовий освітянський простір.	5				
Тема 6. Елементи основ наукових досліджень.	15	5			
Тема 7. Базові основи екологічного управління.		5			
Тема 8. Структура і функції Міністерства екології та природних ресурсів України і його регіональних та галузевих служб.	5				
Разом	35	20	15	30	100

10. Рекомендована література

Основна:

1. Білявський Г.О. Основи екології : підручник / Г.О. Білявський, Р.С. Фурдуй, І.Ю. Костіков. – К.: Либідь, 2004. – 408 с.
2. Білявський Г.О., Основи екології: теорія та практикум: підручник / Г.О. Білявський, Л.І. Бутченко – К.: Лібра, 2006. – 368 с.
3. Болонський процес у фактах і документах / Упорядники Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. – Київ-Тернопіль: ТДПУ ім. В.Гнатюка, 2003. – 52 с.
4. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Підручник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти. – К.: ВВП "КОМПАС", 1997. – 64 с.
5. Вища освіта України і Болонський процес: Підручник / за редакцією В.Г. Кременя. Авторський колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. –Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2004. – 384 с.

6. Гербільський Л.В., Ємельянов І.Г. Концепція національної програми інтегрованої екологічної освіти // Вісник НАН України. – Київ, 1999. – № 11. – С. 40-49.
7. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: навч. посіб. / В.С. Джигирей. – 4-е вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2006. – 319 с.
9. Дорогунцов С.І. Екологія: навч.-метод. посіб. / С.І. Дорогунцов, К.Ф. Коценко, О.К. Аблова, Д.Я. Хусаїнов, Л.Г. Чук. – К.: КНЕУ, 2004. – 152 с.
10. Дробноход М.І., Вольвач Ф.Ф. Екологія як навчальна дисципліна: проблеми методології та змісту (науково-освітня концепція)/Освіта і управління, т.1, № 1. – 1997.–С. 13-38.
11. Екологічна енциклопедія: у 3 томах / ред.: А.В. Толстоухов (головний редактор) та ін. – К.: ТОВ “Центр екологічної освіти та інформації”, 2006. – Т. 1: А-Е. – 432 с., 2007. – Т. 2: Є-Н. – 416 с., 2008. – Т 3: О-Я. – 472 с.
12. Журавський В.С., Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. – К.: ІВЦ “Політехніка”, 2003. – 200 с.
13. Злобін Ю.А. Основи екології / Ю. А. Злобін. – К.: Лібра, ТОВ, 1998. – 248 с.
14. Коммонер Б. Замыкающейся круг. Природа, человек, технология/Б. Коммонер. – Л.: Гидрометеиздат, 1974. – 276 с.
15. Корсак К.В. Світова вища освіта. Порівняння і визначення закордонних кваліфікацій і дипломів. – К.: МАУП., 1997.
16. Кучерявий В.П. Екологія / В.П. Кучерявий. – Львів: Світ, 2000. – 500 с.
17. Мудрак О.В. Екологія: навч. посіб. / О.В. Мудрак. – Вінниця: ВАТ “Міська друкарня”, 2006. – 508 с.
18. Некос В.Ю. Вступ до фаху з напрямку “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування” / В. Ю. Некос, А. Н. Некос. – Харків: ХНУ, 2010. – 167 с.
19. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр.) / За ред. В.Г. Кременя. Авт. кол. М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. – Київ - Тернопіль: ТДПУ, 2004. – 147 с.
20. Петрук В.Г. Вступ до фаху: курс лекцій / В.Г. Петрук. – Вінниця: ВНТУ, 2008. – 226 с.
21. Петрук В.Г. Основи екології / В.Г. Петрук. – Вінниця.: ВНТУ, 2007. – 133 с.

Допоміжна:

1. Програма дій. Порядок денний на ХХІ століття та інші документи в Ріо-де-Жанейро в популярному викладі. – Женева, 1993. – 70 с.
2. Реймерс Н.Ф. Экология: теория, законы, правила, принципы и гипотезы / Н.Ф. Реймерс. – М.: Молодая гвардия, 1994. – 367 с.
3. Сафранов Т.А. Екологічні основи природокористування / Т.А. Сафранов – Львів: Новий Світ, 2003. –248 с.
4. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., СОКОЛ Є.І., КЛИМЕНКО Б.В. Болонський процес: цикли, ступені, кредити. – Харків: НТУ «ХП», 2004. –144 с.
5. Франчук Г.М. Екологія. Вступ до фаху: конспект лекцій / Г.М. Франчук, В.М. Ісаєнко – Київ: НАУ, 2003. – 124 с.

6. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха – К.: Глобалконсалтинг. – 2009. – 900 с.
7. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І.А. Акімова – К.: Глобалконсалтинг. – 2009. – 600 с.
8. Климчик О.М. Екологія. Вступ до фаху: підручник / О.М. Климчик, П.М. Малярчук, Т.М. Мислива, В.П. Дубровський. – Житомир: ЖНАУ, ПП «Рута», 2008. – 344 с.

10. Інформаційні ресурси:

1. <http://www.menr.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України.
2. <http://www.unep.org> – Програма ООН з навколишнього середовища.
3. <http://www.eco-forum.org> – Сайт Європейського екофоруму.
4. <http://www.greenpeace.ru> – Сайт Грінпіс.
5. <http://www.ecoleague.net> – Сайт Всеукраїнської екологічної ліги.
6. http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=995_044 Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату / Рада Європи. – 1996.
7. http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_023 Конвенція про ядерну безпеку. – 1997.
8. http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_030 Конвенція про охорону біологічного різноманіття. – Ріо-де-Жанейро. – 1992.